

Minu Sugupuu

1. mai 2008 (9)

Kes on sugulane?

E sitamata siinkohal teaduslikku seletust, võib lühidalt väita, et sugulaseks on veresugulustpidi samasse suguliini kuuluvad isikud. Näiteks lapsed ja nende vanemad. Samuti kuuluvad sinna kõrvalharud (tädid-onud ja nende järglased). Isikud, kes kuuluvad sugupuusse abielude kaudu, kuuluvad nn. hõimu ehk hõimkonda. Sellisteks on näiteks onunaised ja tädimehed, vennanaised ja õemehed. Nende lapsed on aga sugulased.

P tsest suguliinipidi võib sugulasi jaotada järgmiselt:

vanavanemad

vanemad

lapsed

lapselapsed

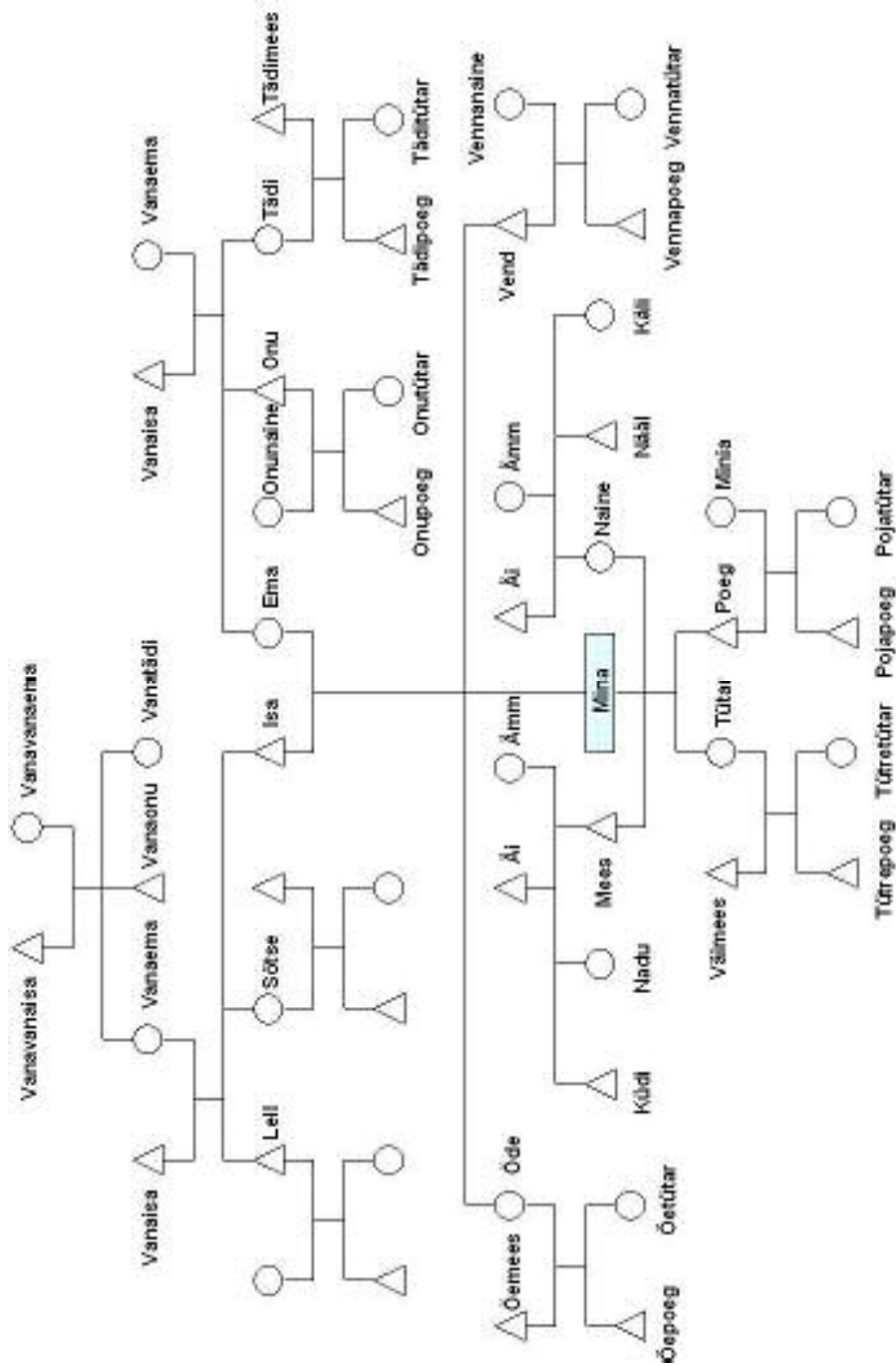
M ehe ja naise abielu kaudu sugulasi (hõimlasi) kutsutakse üksteise suhtes langudeks.

P arema selgituse saamiseks on järgmisele lehele lisatud

sugupuu skeem, kus keskisikuks on Mina (sobib nii naissoost kui ka meessoost isiku kohta).

E sivanemaid on mitmes algallikas nimetatud põlvkondade kaupa järgmiselt:

isa	ema
vanaisa	vanaema
vaarisa	vaarema
vaarvanaisa	vaarvanaema
ellisa	ellema
ellvanaisa	ellvanaema
ellvaarisa	ellvaarema
ellvaarvanaisa	ellvaarvanaema
iidisa	iidema
iidvanaisa	iidvanaema
iidvaarisa	iidvaarema
iidvaarvanaisa	iidvaarvanaema
iidellisa	iidellema

Kuidas uurida sugupuud? Arvutiprogrammid

Sugupuu uurimise alustamine pole raske. On vaja paberit ja pliiatsit ning head tahet ja usinust. Tööd hõlbustavad tänapäeval arvuti ja Internet. Unustada aga ei tohi kirjalikke allikaid ning ennekõike oma elavaid sugulasi.

Kõigepealt tuleks kirja panna oma lähisugulased: vanemad, vana-vanemad ja nende vennad-õed. Seejärel tuleks võimalikult palju üles tähendada ka nende täpsemad andmed: sünniaeg, surmaaeg, abiellumise aeg, sünni- ja elukohad, ametid, koolid ning töökohad jne. Sellest kõigest on hiljem palju abi.

Kui on võimalik, tuleks välja uurida ka kirikud, millega need isikud seotud on, sest ajavahemiku 1700-1900 kohta on hiljem suure tõenäosusega võimalik kasutada kirikuraamatute abi. Pange kirja ka talude nimed, kus isikud on kas sündinud või elanud. Ja kui teate, siis koguge ka teadmisi nimede eestistamise kohta, sest väga paljud on aastatel 1918-1940 muutnud oma perekonnanime.

Töö hõlbustamiseks soovitan kohe alguses kasutusele võtta korralik sugupuu uurimiseks mõeldud arvutiprogramm.

Arvutiprogramme on väga erinevaid. Osad tunduvad alguses väga lihtsatena ja kui oled selle kasutusele võtnud selgub, et antud programmist andmeid teistele uurijatele saata pole võimalik või siis puudub programmist väga palju selliseid omadusi, mis teevad töö hõlpsaks. Mitmed kasutavad andmete esitamiseks MS Excel või MS Word programme. Sellisel kasutamisel on aga suur puudus. Kui on vaja lisada uusi sugupuu harusid, on kasutaja jännis. Sedasi muutub juba tehtud suur töö paljuski kasutuks ning tuleb nii või teisiti hiljem uuesti ära teha.

Seejärel soovitan juba algusest peale võtta kasutusele korralik järele proovitud programm. Osa neist on tasuta (näiteks PAF) või siis tasuline (näiteks Sukujutut). Need kaks programmi võimaldavad andmete vahetust omavahel GEDCOM-faili kujul.

PAF programmi praegune versioon on 5.2 ja seda võib laadida Internet-kodulehelt <http://www.familysearch.org>, kus tuleb end lihtsalt registreerida (eesnimi, perekonnanimi ja e-maili aadress) ning valida sobiv programmi keel. Eesti keelt nimekirjast ei leia. Tavaline valik on inglise keel.

Programmi kasutamine on lihtne, aga samas on mitmed tihti vajaminevad andmed liialt peidus. Andmete sisestamist ja korrigeerimist on võimalik lihtsustada kasutades mitmeid erinevaid esitusviise: perekonnakaupa, sugupuuna või siis nimekirjana. Perekonnakaupa sisestades on korraga näha kolme erineva sugupõlve andmed. Sellest

jääb tihti aga väheks. Isikutele on võimalik lisada kommentaare, fotosid ja algallikate nimekiri. Andmetest võib teha kodulehekülje ja see pole keerukas. Programmile võib lisaks kasutada **PAF Companion Basic** osa - vaba kasutusega sugupuude graafilist väljatrüki programmi. Kui on soov suuremaid sugupuid välja trükkida, tuleb osta tasuline osa.

The screenshot shows the 'Personal Ancestral File' software interface. The window title is 'Personal Ancestral File - [C:\Wehkur\Sugupuud\paf\wrbfile_11_2004.paf]'. The menu bar includes 'File', 'Edit', 'Add', 'View', 'Search', 'Tools', 'Window', and 'Help'. The toolbar contains various icons for file operations and search. The main window has three tabs: 'Family', 'Pedigree', and 'Individual'. The 'Individual' tab is active, showing a family tree for Hans Weismann.

Individual: Hans Weismann
 ..1805 - Kangro t., H, S, Pärnumaa
 ..1855 - Kangro t., H, S, Pärnumaa
 Marriage: 22.1.1835

Spouse: Ewa
 ..1804 - Pallato, Saulepi, Varbla

Parents:
 Rein Weismann
 8.12.1771 - Kangro t., H, S, Pärnumaa
 22.1.1846 - Kangro t., H, S, Pärnumaa
 Mamie
 ..1779 - Pallato, Saulepi, Varbla

Children:

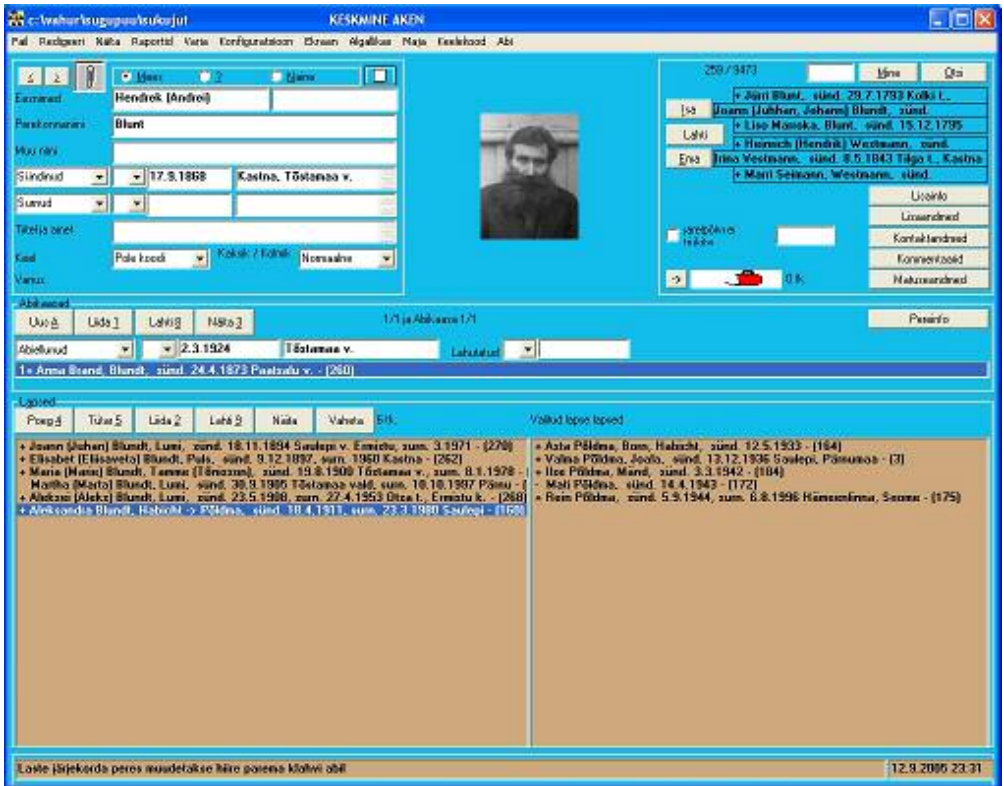
	Born	Parent Link	Ordinances
1 Kustas (Gustav) Weismann	3.4.1835		
2 Michel Weismann	19.9.1842		

At the bottom, there is a status bar with the text 'For help, press F1. Double-click on person you want to edit.' and some icons.

Programm PAF 5

len ise kasutanud pisut ka PAF-i, aga kui leidsin Internetist sellise Soomes tehtud programmi nagu **Sukujutut**, siis hakkasin kasutama seda ning programmi ja see on osutunud eriti heaks. Ainus puudus on olnud, et selle eest tuleb maksta. See kulutus tasub aga ennast hiljem ära kas või ajalise säästuna. Programmis võib ise valida kasutaja

keele ning sealt leidub ka eesti keel. Kui kasutatavad sõnad ekraanil ei meeldi, võib neid ise muuta. Andmete sisestamine ja otsimine on tehtud väga lihtsaks. Ka andmete muutmine Internet-koduleheks on lihtne. Ekraanil on korraga viie sugu-põlve andmed, mis teeb andmetes edasi-tagasi liikumise väga kiireks.

Programm Sukujutut

Kui juhtub, et isiku sugu on kogemata valesti antud, on seda võimalik lihtsalt vahetada. Kiiresti pääseb lisama ja redigeerima isiku lisaandmeid. Igale isikule võib lisada andmeid elukohtade kohta ja sedasi koguda andmeid näiteks talude peremeeste ja sulaste kohta. Isikuid võib väga lihtsalt liita (näiteks abikaasat sugupuu teisest perest). Laste vanusejärjekorra muutmine isegi juhul, kui täpseid sünniaegu ei teata, on lihtne. Kui on kasutada mõne teise uurija Sukujutut-andmebaas, võib andmeid paaril erineval moel siirdada ühest andmebaasist teise. Kasutada on loomulikult ka GEDCOM-faili abil andmete siirdamine. Üks väga oluline toiming andmete kogumisel on viide algallikale. Sukujutut-programm "mäletab" viimast sisestatud algallika nime ja selle lisamine järgmisele isikule või isikule, kes juba varem andmebaasis, on tehtud eriti lihtsaks. Iga selline pisike lihtsustatud töövõtte programmi juures annab kokkuvõttes suure ajalise võidu võrreldes sama tööga teiste programmide abil. Programmi võib endale laadida aadressilt <http://www.sukujutut.fi>. Seda võib eelnevalt tasuta proovida (piiratud isikute arv) ja osta programmi avakood, kui programm meeldib. Programmi hind on 100 eurot + postikulud.

Si soovitaksingi võimaluse korral kasutusele võtta Sukujutut. Kui raha maksta ei soovi, siis PAF.

Andmete vahetamine nende kahe programmi vahel on suhteliselt lihtne.

Internet kui infoallikas

Internet on suhteliselt uue aja silming. Hakkasin seda kasutama 1995 ja alguses oli seal väga vähe, mida lugeda. Isegi otsinguprogramme polnud, milliseid kasutada (näiteks Google). Praeguseks on olukord muutunud. Lähed kodulehele www.google.ee, kirjutad otsitavaks sõnaks **sugupuu** ja "robotid" leiavad 106000 tulemust. Esimesel lehel leidub mitu viidet sugupuu uurimise programmide kohta. Soovitan siiski kasutada neid kahte eelpool mainitud (olen proovinud ka teisi programme). Kuid üks igaüks leiab endale sobiva. Üks selliseid võiks olla näiteks eestikeelsena kasutatav **Brother's Keeper**. Teine otsitav sõna Googles võiks olla **genealoogia**, mille kaudu leidub pea 18000 viidet.

Leitud viidetest osa on täiesti kõlbatud. Vajalike viidete leidmine nõuab tihti aega ja kannatlikkust.

Esile tuleb huvitavaid kodulehti:

Eesti Genealoogia Selts (www.genealoogia.ee)

Lehküljelt leidub seletusi sugupuu uurijate terminoloogiast, viiteid sugupuu uurimises vajalikele dokumentidele ning õpetussõnu sugupuu uurimist alustavale. Sealt võib leida ka Eesti Genealoogia Seltsi tegevuskava ning viiteid erinevates maakondades tegutsevatest osakondadest (nende kodulehti tasub päris uurida). Olen püüdnud saata e-maile sellel kodulehel leiduvatele isikutele, lootuses alustada koostööd sugupuu uurimisel (leidub mitmeid ühiseid sugupuu harusid). Võta aga näpust. Vastuseid ei tule. Isegi üldaadressilt mitte. Kodulehel olev linkide kataloog sugupuudele on väga puudulik ja ajast ning arust. Esimese kümne sugupuu lingist töötas vaid kaks (19.4.2008) ja selline on olnud olukord juba pikemat aega. Siiski leidub sealt ka eriti häid kodulehti.

Kalle Pullmann'i koduleht (<http://vmg.vil.ee/mannn>)

Suurepärane näide, milline peaks olema üks uurija koduleht. Omad uuritud sugupuud (Pullmann, Tani), linke teistele sugupuudele ning palju uurimiseks vajalikku infot.

Kuldkeppide jälgedes
<http://www.aai.ee/~tarmo/index.htm>

Riislaste sugupuu
<http://www.aai.ee/~urmas/riisa.html>

<http://www.aai.ee/~urmas/aba/abajaf.html>

Sybille Dagmar Leino genealoogia
<http://my.tele2.ee/sdl>

Takiste sugupuu
<http://www.takis.ee>

Reintamite sugupuu
<http://www.hot.ee/ereintam1/index.html>

Ingo Valgma sugupuu
<http://www.hot.ee/ingovalgma/valgma/default.htm>

Reed on tõelised varaaidad nii mõnelegi uurijale.

Selliseid sugupuid võib veel mitmeid esile tuua. On aga ka selliseid lehekülgi, millest leiad küll mõningad nimed ja kuhu võib siis ühendust võtta, aga selliste väärtus pole suur.

Kasulik on käia ka **Neti-**kodulehel, kus on viiteid huvitavatele kodulehtedele:

http://www.neti.ee/cgi-bin/teema/HARIDUS_JA_KULTUUR/Teadus/Genealoogia

Teine sarnane lingikogu on **www.Wärav** aadressil **www.ee**, kus kasutage otsingusõnadena **sugupuu** ja **genealoogia**. Selliste otsingute tulemustena saate küll palju kasulikku infot, aga võite sattuda ka hobuste ning koerte sugupuudele.

Olen ise ülal pidanud kodulehte **www.tiigi.ee/sugupuu**. Olen selle lehekülje aadressi ka ise üles pannud või palunud panna nii **Eesti Genealoogia Seltsi**, **Neti** kui **www.Wärav** kodulehtedele, aga miskipärast kaovad minu lingid mingitel salapärasel asjaoludel pisut hiljem nendelt lehtedelt ära.

Perekonnanime andmise ja nende eestistamise kohta leidub andmeid eriti hästi tehtud kodulehelt **Onomastika NET** (<http://www.history.ee/ono>). Siit olen isegi saanud mitmeid viiteid uuringute jätkamiseks.

Küüditatute kohta võib uuringuid alustada kodulehelt **www.okupatsioon.ee**.

Suhteliselt uus, aga see-eest ülivõrretes väärtuslik, on Eesti Ajalooarhiivi poolt ülalpeetav kirikudokumentide arhiiv **Saaga** (<http://www.eha.ee/saaga>). Sinna tuleb vaid ennast korra registreerida ning uurija ees avaneb lõputu maailm, kuhu võib küll kergesti ära "uppuda" (rohkem kui kaks miljonit lehekülge).

Kirikudokumendid (Saaga)

Ragu eelpool juba sai mainitud, **Rei** tasu tänapäeval minna kirikudokumentidega tutvuma kirikutesse. Palju parem vahend on Internet ja eriti Saaga-koduleht.

Kirikudokumente võib jagada väga mitmesse klassi:

Kirikuraamatud (meetrikaraamatud)
Personaalraamatud
Kooliraamatud
Hingeloendid
Kirikutähed ja teatised
Vakuraamatud

Personaalraamatud aitavad sugupuu "kondikava" kokkupanekul. Puuduseks on aga see, et sealt ei ole tavaliselt võimalik välja lugeda elukohti (talusid) ja sedasi ka seostada perekondi.

Hingeloendid ehk rahvaloenduse andmed annavad hea pildi perekondadest talude kaupa. Sealt selguvad, kes on kusagil olnud sulaseks ja kuidas perekonnad on omavahel erinevates taludes seotud. Ka perekonnanime paneku kohta andmete saamisel on suurt abi hingeloenditest. Hingeloendid leiduvad aastatest 1782, 1795, 1811, 1816, 1826, 1834, 1850 ja 1858. Aastal 1811 pandi kirja vaid mehed.

Meetrikaraamatud omakorda jagunevad peamiselt järgmiselt: sünnimeetrika, surmameetrika, abielumeetrika. Tihti on need ühtsete kaante vahel. Tuleb aga silmas pidada, et pärast aastat 1840 siirdusid mitmed luterlikust kirikust Vene apostliku-õigeusu kirikusse. Siin tekib tihti lünk sugupuu uurimises, millega olen hädas paari sugupuu haru puhul veel praegugi. Meetrikaraamatute kallale tasub minna, kui mingisugune sugupuu “kondikava” on juba olemas. Seal saab siis täpsemaid daatumeid, andmeid vaderite kohta jne.

Kooliraamatuid igast vallast ei leidu. Nendest aga olen ise paljugi abi saanud (hiljem on olnud lihtsam meetrikates orienteeruda).

Kirikutähtede ja teatiste uurimine nõuab pisut rohkem viitsimist. Töö on vaevaline ja kasu vähe, aga leitud andmed sugupuu seisukohalt hindamatud. Seal võib saada andmeid isiku perekonnaseisu kohta, võlgadest, millal isik on astunud kiriku liikmeks ja palju muud.

Vakuraamatud kuuluvad vanemate kasutuselolevate dokumentide hulka. Sugupuu uurimise seisukohalt on nende väärtus väike, sest taluperemeestele (-perenaistele) lisaks seal talu teiste elanike kohta andmeid ei anta. Palju

saab aga andmeid talu ajaloo kohta. Näiteks on võimalik jälgida peremeeste vahetumist, koduloomade arvu jne.

Kirjalikud allikad

Kirjalikke allikaid on palju ja nendega tasub tööd teha.

- ♦ Ajalehtede surmakuulutused
- ♦ Ajaleheartiklid uuritava küla või linna kohta
- ♦ Artiklid uuritavate isikute kohta
- ♦ Koolide kroonikad
- ♦ Raamatud (näiteks memuaarid)

Raatutest soovitan kindlasti tutvuda sellise raamatuga nagu:

Aadu Must

Eestlaste perekonnaloo allikad, Tartu, Kleio 2000.

Väärtuslikuks on osutunud ka kohalike koduloomuuseumite ja raamatukogudega tutvumine. Tuleb vaid julgelt sealsete töötajate käest uurida et kas seal leidub andmeid kohalike elanike, nende sugupuude ja talukohtade kohta.

Sugupuude kohta on avaldatud ka raamatuid. Nende leidmine pole aga lihtne, sest igast raamatukogust neid riiulist ei leia. Nii on lugu ka loetava kirjutisega.

Teised sugupuude uurijad

Koostöö teiste sugupuu uurijatega pole olnud lihtne. Andmeid peidetakse, kirjadele ei vastata. Mõni küsib andmete eest koguni raha. Siiski on erandeid ja koostöös teiste uurijatega olen teinud päris suuri edusamme ka oma sugupuu uurimisel. Samas olen andnud kõik oma andmed teistele vabalt kasutada. Kas sellest ka neile mingit abi on olnud, pole tihti selge.

Seadused

Seaduseid tuleb tunda. Näiteks kodulehel ei tohi mingil juhul avaldada isikutunnuseid. Tihti ongi probleemiks, et seadused takistavad uurimust. Näiteks dokumendid, mis on nooremad kui sada aastat, on tihti arhiivides peidus. Sedasi ka näiteks perekonnaseisuametite nimekirjad. Vahepeal neid sai kasutada, praegu on nendega aga raskusi.

Kaardid ja fotod

Sugupuu uurimisel on kasuks nii kaardid kui fotod. Vanade fotode puuduseks on see, et nendele pole ei juurde ega taha kirjutatud, kes pildil on, millal se foto on tehtud ja kus. Seepärast võtke pliats kätte ja käige läbi oma sugulased ning päri-

nendelt selle kohta kõikvõimalikku infot. Kaartidelt on võimalik teada saada talude naabrid, maa müügi- ja ostutehingud ning palju muudki. Mida rohkem on pilte ja kaarte kasutada, seda huvitavam tuleb hiljem sugupuu.

Mida veel?

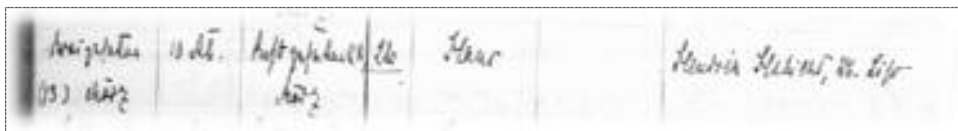
Uurige Eesti ajalugu. Ilma selleta on raske aru saada, millal olid sõjad, nälg, haigused, kes oli millalgi võimul, millised seadused meie esivanemate elu mõjutasid ja palju muud. Pidage meeles, et erinevatel aegadel on Eesti ajalugu kirjutatud vägagi poliitilis-parteilisel põhjal. Korra on olnud pahad sakslased, siis lätlased, rootslased ja venelased. Ka tänapäeva ajalooraamatuid tuleb lugeda kriitiliselt.

Pange ise kirja oma lähisugulaste elulood (koolid, töökohad, harrastused, reisid jne). Las nad ka ise kirjutavad oma memuaare. Nendest võib siis hiljem kokku kirjutada huvitavaid lugusid.

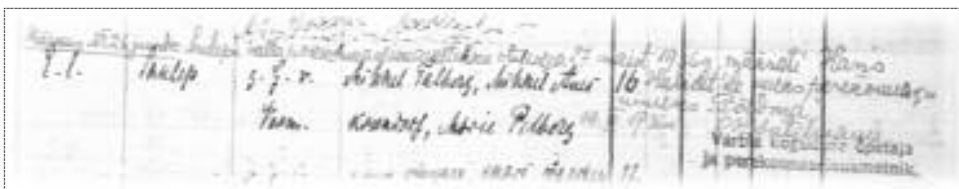
Kui sugupuu hakkab kuju võtma, tuleb arvestada, et suur töö seisab veel ees. Kuigi tundub, et oled oma sugupuu paika saanud, võid olla päris kindel, et suur töö alles algab ja sellele lõppu ei tule. Sünnib uusi sugulasi, osa sureb. Sugupuu tuleks ka paberile kirjutada.

Näide kirikuraamatust

Tegemist on Varbla kiriku sünnimeetrikaga, kus sissekanne minu vanaonu Hans Habichti sünni kohta.

Sissekanne väidab, et 13. märtsil 1890 kell 10 õhtul sündis Hendrik Habichtil ja tema naisel Lisol poeg (tütred märgiti kõrvalolevasse veergu) ja talle anti 18. märtsil nimeks Hans. 1890.a. sündides oli järjekorranumber 26.

Edasi võib samalt rivilt lugeda, et vanemad kuuluvad evangelistlik-lutherlikku usku ja laps on sündinud Saulepis. Vaderitena on kirjas Mihkel Talberg, Mihkel Anes Krundorf ja Marie Pilberg. Hans oli tol aastal kuuetesikümmnes sündinud poisslaps. Hiljem on Varbla koguduse õpetaja ja perekonnaseisuametnik lisanud märkuse, et Saulepi valla perekonnaseisuametniku otsusega 27. maist 1936.a. määrati Hans Habicht'ile uueks perekonnanimeks "Pöldma". Sissekanne on tehtud 19. VI 1936.

Hans Habicht võttis osa Vabadussõjast ja oli paar aastat Saksamaal vangis. Oli Kaitseliidus. Õppis Saksamaal aednikuks. Tegi lillepeenrad ka Saulepis Madise tallu. Uue kalendri järgi on tema sünnipäevaks märgitud 25.3.1890. Hendrik abiellus Anna Lootsmanniga ja neile sündis neli last, kellest kaks surid lapsena.

Hansu isa Hendrik on pärit Saulepist Kulli külast Madise talust ja ema Liso Eschstamm Saulepist Igganõmmest.

Kohanimed enne ja nüüd

Kohanimed on aegade jooksul muutunud. Varemalt olid kasutusel peamiselt saksapärased nimed, mis hiljem on eestistatud. Näiteks on teada, et Tallinn on varem kandnud mitut erinevat nime - Lindanise, Reval ja Kolõvan. Huvitav nimi leidub vanast Taani ürikust, iternaatiost 13. sajandist. Seal nimetatakse Tallinnat Raulburghiks (S. Backman, I. Ihrcke-Åberg. Vanha Kirkkonummi, 2006).

Vanu ürikuid uurides tuleb aga olla tähelepanelik. Kirjaoskus ei olnud varemalt eriti kõrge ja tihti kirjutati kohanimed üles kuulmise järgi, mistõttu nimed muundusid vahetevahel päris eriskummaliseks.

Allpool toongi ära mitmed kohanimed vanas kirjaviisis ja tänapäeval. Peamiselt esitlen siinkohal meie sugupuuga olevaid kohanimed. Esimesena on mainitud tänapäevane nimi ja seejärel saksa-keelne nimi.

Ambla	Ampel
Audru	Audern
Haljala	Haljall

Häädemeeste	Gudmannsbach
Jõelähtme	Jegelecht
Jägala	Jaggowall
Kadrina	Sankt Katharinen
Kihnu	Kühnö
Lihula	Leal
Loobu	Loop
Läänemaa	Wiek
Orajõe	Orrenhof
Paadrema	Padenorm
Paatsalu	Patzal
Pootsi	Podis
Pärnu	Pernau
Reiu	Reidenhof
Ruhnu	Runö
Rääma	Rawasaar
Saulepi	Saulep
Seliste	Sellie
Sindi	Zintenhof
Tahkuranna	Tackerort
Tapa	Taps
Tartu	Dorpat
Tori	Torgel
Uue-Varbla	Neu-Werpel
Uulu	Uhla
Vaiste	Waist
Vaiste	Lehenda
Vana-Varbla	Alt-Werpel
Varbla	Werpel
Virtsu	Werder
Vändra	Alt-Fennern

Ilmub aastast 2007

Toimetab: Vahur Joala

Tiigi 6 12616 Tallinn

E-mail: vahur@tiigi.ee

Korrektor: Anneli Vellendi

All materials contained on this publication are protected by copyright law and may not be reproduced, distributed, transmitted, displayed, published or broadcast without the prior written permission of © Vahur Joala or in the case of third party materials, the owner of that content. You may not alter or remove any trademark, copyright or other notice from copies of the content. However, you may copy and one print copy for your personal, noncommercial use only.